

Osnove korištenja operacijskog sustava Linux

07. Pretraživanja, filtri i cjevovodi

Nino Nikola Stanušić i Goran Cetušić
Nositelj: dr. sc. Stjepan Groš

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet elektrotehnike i računarstva

18.10.2014

Sadržaj

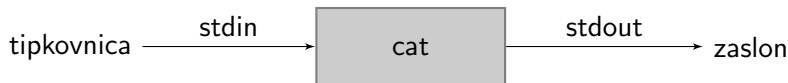
- 1 Pojam standardnog izlaza i ulaza
- 2 Filtri
- 3 Preusmjeravanje
- 4 Često korištene filter naredbe
 - Brojanje znakova, riječi i linija
 - Pretraživanje tekstualnog sadržaja
 - Sortiranje tekstualnog sadržaja
 - Uklanjanje duplih linija
 - Izdvajanje pojedinih polja linije
- 5 Pretraživanje datotečnog sustava
- 6 Pregled Naredbi

Pojam standardnog izlaza i ulaza

- ▶ Svaki program na Linuxu ima definirane sljedeće ulaze i izlaze
 - Standardni ulaz (stdin)
 - Standardni izlaz (stdout)
 - Standardni izlaz za greške (stderr)
- ▶ Svi ti ulazi i izlazi su vezani na terminal
 - Ako ih nismo preusmjerili uz pomoć specijalnih operatora
- ▶ Svi su predstavljeni kao datoteke
 - Imaju svoje opisnike datoteka (engl. *file descriptor*)
 - Označeni su brojevima 0, 1 i 2

Primjer naredbe cat

- ▶ Grafička ilustracija ulaza i izlaza

- ▶ Naredba cat je filter!
 - Preuzima nešto na ulazu
 - Filtrira preuzete podatke
 - Prosljeđuje rezultat na standardni izlaz

Filtri

- ▶ Približna definicija filtara bi mogla biti

Svaki program koji ulazne podatke čita sa standardnog ulaza, obrađuje ih na odgovarajući način te rezultat obrade prosljeđuje na standardni izlaz

- ▶ Moguće je vrlo složeno kombiniranje filtara uz pomoć odgovarajućih operatora
 - Ostaje pitanje, zbog čega standardni izlaz za greške?
 - Služi kako bi smo mogli uočiti greške u podacima

Preusmjeravanje u datoteku (1)

- ▶ Kako bi preusmjerili izlaz neke naredbe u datoteku koristimo operator ">"
 - Pogledajmo razliku između izvršavanja sljedeće dvije naredbe:

```
$ ls -l /  
$ ls -l / > /tmp/test
```
- ▶ Zaključak
 - Druga varijanta naredbe preusmjerava izlaz u datoteku /tmp/test
 - Što ako datoteka već postoji?

Preusmjeravanje u datoteku (2)

- ▶ Što ako želimo dodati sadržaj u datoteku?
 - Koristit ćemo operator >>
- ▶ Primjer
 - Potrebno je u jednu datoteku dobiti ispis direktorija `/bin`, `/sbin`, `/usr/bin` i `/usr/sbin`
 - Napomena: za svaki direktorij mora se posebno pozivati naredba `ls`!

Preusmjeravanje u datoteku (3)

► Riješenje

```
$ ls -l /tmp/  
$ ls -l /bin/ >> /tmp/output  
$ ls -l /sbin/ >> /tmp/output  
$ ls -l /usr/bin/ >> /tmp/output  
$ ls -l /usr/sbin/ >> /tmp/output
```


Preusmjeravanje iz datoteke

- ▶ Ako želimo sadržaj neke datoteke preusmjeriti u neki program, koristimo operator `<`
- ▶ Recimo, želimo li pogledati sadržaj datoteke `/etc/passwd`, to možemo obaviti na sljedeći način:

```
$ cat < /etc/passwd
```
- ▶ Međutim, navedeni primjer nije dobar
 - Naredba `cat` ionako koristi `stdin` ili joj možemo dati ime datoteke pa je preusmjeravanje višak

Preusmjerenje ulaza i izlaza

- ▶ Moguće je istovremeno preusmjerenje izlaza i ulaza
- ▶ Primjer kopiranja datoteke `/etc/passwd` u `/tmp/passwd` uz pomoć naredbe `cat`
 - \$ `cat < /etc/passwd > /tmp/passwd`
 - \$ `cat > /tmp/passwd < /etc/passwd`
- ▶ Nije bitan redoslijed operatora preusmjerenja

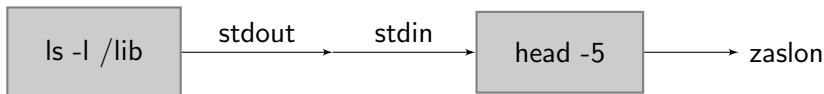
Preusmjeravanje između programa (1)

- ▶ Do sada smo isključivo obavljali preusmjeravanje iz i u datoteku
 - Ograničena funkcionalnost
 - Loša efikasnost, ako podatke između programa prebacujemo preko datoteka
- ▶ Način povezivanja programa je upotrebom operatora | (engl. *pipe*)
- ▶ Primjer, kako bi vidjeli prvih pet linija ispisa direktorija /lib, možemo napraviti sljedeće:

```
$ ls -l /lib/ | head -5
```

Preusmjerenje između programa (2)

- ▶ Efektivno, postigli smo sljedeće

- ▶ Zadatak
 - Odredite koji je 10. zapis u datoteci `/etc/group`

Standardni izlaz za greške (1)

- ▶ Što je sa standardnim izlazom za greške?
- ▶ Pogledajmo ovu naredbu:

```
$ ls -l /lib1/  
$ ls -l /lib1/ > /tmp/lib5
```
- ▶ Što bi se trebalo dogoditi?
- ▶ Što se dogodilo?
 - Zašto?

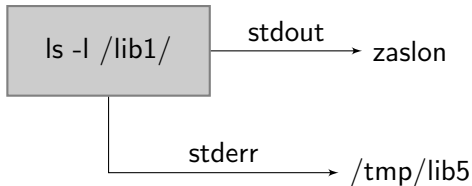
Standardni izlaz za greške (2)

- ▶ Izlaz za greške možemo preusmjeriti operatorom 2>

```
$ ls -l /lib1/ 2> /tmp/lib5
```

- ▶ Taj operator ne preusmjerava standardni izlaz

```
$ ls -l /lib1/ 2> /tmp/lib5
```


Standardni izlaz za greške (3)

- ▶ Pogledajmo ovu naredbu:

```
$ ls -l /lib1/ | head -5 >2 /tmp/lib5
```

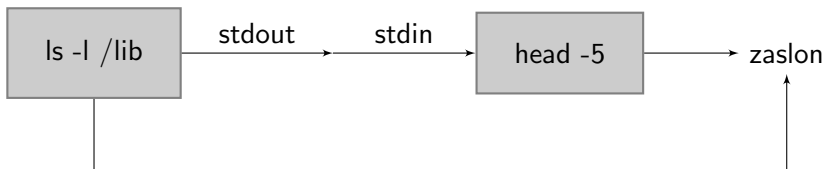
- ▶ Što bi se trebalo dogoditi?
- ▶ Što se dogodilo?
 - Zašto?

Standardni izlaz za greške (4)

- ▶ Pokušajmo sada sljedeću varijantu

```
$ ls -l /lib1/ | head -5 2> /tmp/lib5
```

- ▶ Što bi se trebalo dogoditi?
- ▶ Što se dogodilo?
 - Zašto?

Naprednije preusmjeravanje (1)

- ▶ Sve se temelji na konceptu deskriptora datoteka (engl. *file handler*)
 - stdin, deskriptor 0
 - stdout, deskriptor 1
 - stderr, deskriptor 2
- ▶ Programi pišu u odgovarajuće deskriptore
 - OS uvijek bira najniži slobodni deskriptor

Naprednije preusmjeravanje (2)

► Primjeri

- Zajedničko preusmjeravanje stdout i stderr

```
$ ls &> /dev/null
```

- Preusmjeravanje stderr na stdin

```
$ ls 2>&1
```

► Ljuska nudi vrlo napredne mogućnosti preusmjeravanja

- Proučiti man stranicu :)

Uvjetno izvođenje naredbi

- ▶ Naredbe se mogu ulančavati tako da se njihovo izvršavanje uvjetuje
 - \$ true && echo 1
- ▶ drugi niz naredbi izvršava se samo ako je naredba (naredbe) ispred operatora znakova && vratila izlazni status "0"
- ▶ Primjeri

```
$ false && echo 1
```

```
$ false || echo 1
```

Brojanje znakova, riječi i linija (1)

- ▶ Za prebrojavanje znakova, riječi i linija u tekstu koristimo naredbu `wc` (engl. *word count*)
- ▶ Broji riječi, linije i znakove u datoteci ili na standardnom ulaz
- ▶ Primjer, broj znakova, riječi i linija u datoteci `/etc/passwd`
\$ `wc /etc/passwd`
- ▶ U ispisu prvo je broj linija, potom riječi i na kraju broj znakova

Brojanje znakova, riječi i linija (2)

- ▶ Opća sintaksa naredbe je

```
wc [opcije] [<datoteka>]
```

- ▶ Opcije su

- w broji samo riječi

- l broji samo linije

- c broji samo znakove

- ▶ Ako se ne navede datoteka, tada se brojanje obavlja u podacima koji pristižu na standardni ulaz, a izlaz je uvijek stdout

Brojanje znakova, riječi i linija (3)

► Zadaci

- Koliko linija ima u datoteci `/usr/include/stdio.h`
- Koliko datoteka i direktorija ima u direktoriju `/usr/bin`, a koliko ih je u `/usr/include`?

Pretraživanje teksta (1)

- ▶ Za pretraživanje tekstualnih datoteka koristi se naredba `grep`
 - Traži uzorak u datoteci ili u podacima sa standardnog ulaza
 - Ispisuje na zaslon liniju u kojoj je uzorak pronađen
- ▶ Mnoštvo opcija koje omogućavaju promjenu ponašanja

Pretraživanje teksta (2)

► Primjer upotrebe

- Tražimo niz "root" u datoteci /etc/passwd
\$ grep root /etc/passwd

► U općem slučaju, naredba ima sintaksu

```
grep [opcije] traženi_uzorak [<datoteka>]
```

► Neke često korištene opcije

- -v ispisuje sve linije gdje se ne pojavljuje zadani uzorak
- -i pretraživanje bez razlike u malim i velikim slovima

Pretraživanje teksta (3)

► Zadaci

- Pronaći svoje korisničko ime u datoteci `/etc/passwd`
- Potražiti konstantu `SEEK_SET` u datoteci `/usr/include/stdio.h`
- Pronaći sve datoteke u `/usr/lib` koje sadrže `X11` u svom nazivu

Sortiranje tekstualnih linija (1)

- ▶ Za sortiranje tekstualnih i numeričkih podataka koristimo naredbu `sort`
- ▶ Primjeri
 - Sortirajmo datoteku `/usr/include/stdio.h`
`$ sort /usr/include/stdio.h`
 - Sortirajmo sve linije iz `/usr/include/stdio.h` koje sadrže riječ `#define`
`$ grep \#define /usr/include/stdio.h | sort`

Sortiranje tekstualnih linija (2)

- ▶ Sintaksa naredbe sort je

```
sort [opcije] [<datoteka>]
```

- ▶ Ako se datoteka ne navede tada se sortiraju podaci koji pristižu sa standardnog ulaza. Izlazi se sa ^D nakon sto su uneseni svi elementi.
- ▶ Rezultat se ispisuje na standardni izlaz

Uklanjanje duplih linija (1)

- ▶ Za traženje i manipulaciju duplim linijama koristi se naredba `uniq`
 - Sintaksa naredbe je
`uniq [opcije] [<datoteka>]`
- ▶ Češće korištene opcije su
 - u Ispisuje linije koje se ne ponavljaju
 - d Ispisuje linije koje se ponavljaju barem jednom
 - c Ispisuje za svaku liniju koliko puta se ponavlja

Uklanjanje duplih linija (2)

- ▶ Linije moraju biti sortirane prije korištenja ove naredbe!
- ▶ Primjer, provjerimo ima li duplih linija u jednoj od datoteka u direktoriju `/usr/share/dict/`

npr. `$ uniq -d /usr/share/dict/words`

Izdvajanje pojedinih polja linije (1)

- ▶ Za izdvajanje pojedinih polja u liniji koristimo naredbu `cut`
 - ▶ Podrazumijevani znak za razdvajanje polja je razmak
 - Primjer datoteke s poljima `/etc/passwd`
 - Primjer, ispis korisničkih imena na sustavu
- ```
$ cut -f1 -d: /etc/passwd
```

## Izdvajanje pojedinih polja linije (2)

- ▶ Sintaksa naredbe je sljedeća  
`cut [opcije] [<datoteka>]`
- ▶ Neke češće korištene opcije su
  - d definira znak koji razgraničava polja
  - f definira polja koja je potrebno propustiti na izlaz
  - c ispisuje po kolonama
- ▶ Ako nije navedena datoteka tada se obrada obavlja na podacima sa standardnog ulaza

## Izdvajanje pojedinih polja linije (3)

### ► Primjer izrezivanja po kolonama

```
$ cut -c2-5,10-12 /etc/passwd
```

► Primjer

- Potrebno je generirati popis svih različitih vrijednosti koje se javljaju u zadnjem polju datoteke /etc/passwd
- Koliko puta se svaka vrijednost ponavlja?

Izdvajanje pojedinih polja linije (4)

► Riješenje

- `$ cut -d ':' -f 7 /etc/passwd | uniq -c`

Pretraživanje datotečnog sustava (1)

- ▶ Za pretraživanje datoteka i direktorija koristimo naredbu `find`
  - Vrlo kompleksna naredba s nizom mogućnosti
- ▶ Sintaksa naredbe je

```
find [opcije] [<direktoriji>] <uvjeti>
```
- ▶ `<direktoriji>` je popis direktorija koje je potrebno pretražiti
- ▶ `<uvjeti>` definiraju uvjete pretraživanja

Pretraživanje datotečnog sustava (2)

- Primjeri nekih češće korištenih uvjeta
  - name <ime> Traži datoteku sa zadanim imenom
  - type <tip> Traži datoteku zadanog tipa
  - size <tip> Traži datoteku zadane veličine
  - print Ispisuje ime zadane datoteke

Pretraživanje datotečnog sustava (3)

► Primjeri

- pronadimo datoteku passwd u direktoriju /etc
`$ find /etc -name passwd`
- pronadimo sve datoteke u /etc veće od 1M
`$ find /etc -size +1M`
- pronadimo sve datoteke u /etc manje od 1k
`$ find /etc -size -1k`

Pretraživanje datotečnog sustava (4)

► Primjeri

- pronadimo sve direktorije u /etc direktoriju
`$ find /etc -type d`
- pronadimo sve datoteke u /etc direktoriju
`$ find /etc -type f`
- pronadimo sve datoteke direktorije veće od 10k
`$ find /etc -type d -a -size +10k`
- Operator -a se podrazumijeva

Pretraživanje datotečnog sustava (5)

► Primjeri

- pronađimo sve direktorije i datoteke veće od 1M u /etc direktoriju
`$ find /etc -type d -o -size +1M`
- isto kao i prethodni primjer, ali izlistava pronađene datoteke/direktorije
`$ find /etc -type d -o -size +1M -ls`

► Tko zeli znati vise

- Pogledati opcije naredbe `find` za MAC vremena

Naredba whereis

- ▶ Pronalazi gdje se nalazi izvorni kod naredbe, binarni zapis ili stranica priručnika
- ▶ Sintaksa
  - `whereis [<opcije>] <datoteka>`
- ▶ Neke od opcija su
  - b traži binarne zapise
  - m traži stranice priručnika
  - s traži izvorni kod

Naredba locate (1)

- ▶ Traži datoteku koja u svojem imenu sadrži zadani uzorak – preporučeno je njeno korištenje umjesto naredbe `find`
  - Manje opterećuje disk i brža je
  - Koristi internu bazu podataka za pretragu
- ▶ Sintaksa naredbe
  - `$ locate [<opcije>] <uzorak>`
- ▶ Korisna opcija je `-i` za ignoriranje razlika u slovima

Naredba locate (2)

- ▶ Primjer:
  - Želimo pronaći sve datoteke passwd
    - \$ locate passwd
- ▶ Zadatak
  - Kreirati datoteku ovo_je_primjer u matičnom direktoriju
- ▶ Pokušati ju pronaći naredbom locate
- ▶ Kojom naredbom se ažurira baza?

Pregled naredbi

>	preusmjeravanja u datoteku
>>	preusmjeravanje i nadodovanje
<	preusmjeravanje iz datoteke
	cijevovod
wc	brojanje znakova, rijeci i linija
grep	pretraživanje teksta
sort	sortiranje
uniq	uklanjanje duplih linija
cut	izdvajanje pojedinih linija
find	pretraživanje datoteka i direktorija
locate	pretraživanje datoteka i direktorija
whereis	pronalaži izvorni kod naredbe